

Een groot aantal kinderen met autisme is vrijgesteld van de leerplicht, omdat het om verschillende redenen niet lukt om op school mee te komen. Deze kinderen zitten thuis of gaan naar een zorgcentrum. Voor alle kinderen met autisme is het echter heel waardevol om ook contact te hebben met leeftijdsgenootjes zonder autisme. Aangepaste klassen voor kinderen met een beperking in een reguliere school bieden uitkomst. Door samen te spelen maken de leerlingen met en zonder autisme contact en leren zij van elkaar.

Kinderen met en zonder autisme leren van elkaar

Door Ariane Flesseman

Een Samen naar School-klas biedt onderwijs en zorg op maat aan kinderen met een beperking op een reguliere basisschool. Een bijzondere klas in een gewone school. Het uitgangspunt is dat alle kinderen kunnen leren én dat kinderen met en zonder beperking van elkaar kunnen leren. Daarom sluiten leerlingen met en zonder beperking dagelijks aan bij elkaars lessen. Dit zijn de inclusiemomenten die een Samen naar School-klas kenmerken.

Dagelijkse contactmomenten

In een Samen naar School-klas kunnen kinderen met een beperking worden opgevangen die ontheven zijn uit

de leerplicht. Dit kunnen kinderen zijn met een ontwikkelingsachterstand, een verstandelijke beperking, een (ernstige) meervoudige beperking en/of autisme. Om een concreet beeld te krijgen van een Samen naar School-klas, schrijf ik in dit artikel over stichting KOOS. Stichting KOOS staat voor Kindgerichte Ontwikkelingsstimulatie Op School. Dit is een Samen naar School-klas in Hoofddorp, gevestigd in de Montessorischool Floriande (zie kader), een reguliere basisschool. Het is een klas van maximaal zes leerlingen, van wie de meeste autisme hebben of kenmerken van autisme.

Dagelijks zijn er contactmomenten met de kinderen van de basisschool. De kinderen van stichting KOOS kunnen aansluiten bij bijvoorbeeld de muziekles, knutselactiviteiten, kringgesprekken of de gymles. Ook vieringen als sinterklaas en kerst worden samen gevierd. Tijdens al deze inclusiemomenten worden de kinderen één-op-één ondersteund door een begeleider van stichting KOOS. De kinderen van de basisschool kunnen ook langskomen in de zorgklas om bijvoorbeeld voor te

In 2015 ging het Samen naar School-project van stichting Het Gehandicapte Kind van start. Het project verenigt de krachten van bestaande klassen, ondersteunt nieuwe initiatiefnemers en informeert belangstellenden die overwegen een Samen naar School-klas op te richten. Sinds de start van het project is het aantal Samen naar School-klassen sterk gegroeid. Momenteel staat de teller op 47 inclusieve klassen, 331 Samen naar School-leerlingen, 10 klassen in oprichting. Meer info: samennaarschool.nl

lezen, samen te snoezelen, samen te spelen of muziek te maken. De voordeur en het schoolplein zijn gedeeld, wat maakt dat de kinderen elkaar tegenkomen op de gang en tijdens buitenspel.

'Een kind leert het meest als hij nieuwsgierig is en zich veilig voelt'

Motivatie is het uitgangspunt

Tijdens de inclusiemomenten staat het spel tussen de kinderen onderling centraal. De begeleider fungeert als een soort schaduw, om met onopvallende hulp een kind uit de Samen naar School-klas mee te laten spelen met de kinderen van de basisschool. Om dit spel optimaal vorm te geven wordt gebruikgemaakt van de principes uit de aanpak *Speel, leer en communiceer* (een aanpak om kinderen met autisme spelenderwijs te leren communiceren). De aanpak focust op het aansluiten bij de motivatie en interesses van de kinderen, zowel die van de kinderen met als zonder beperking. Aangezien een kind het meeste leert als hij nieuwsgierig is, zich veilig voelt en graag meedoet met een activiteit.

Ieder kind heeft zijn eigen aansluitklas binnen de basisschool. Deze klas kiezen we op basis van zowel de kalenderleeftijd als de ontwikkelingsleeftijd van het kind. De inclusiemomenten vinden dus altijd plaats met dezelfde klas. Op deze manier leren de leerkracht, de leerlingen uit de reguliere klas en de leerling met autisme elkaar goed kennen. Vaste gezichten en een vast klaslokaal bieden voorspelbaarheid en veiligheid.

Aansluitmomenten voor iedereen anders

Voor elk kind uit de Samen naar School-klas wordt gekeken bij welk soort inclusiemomenten hij of zij het meeste baat heeft. Door de individuele begeleiding en het immense palet aan leermogelijkheden vanuit de basisschool, is het mogelijk om voor ieder kind een ideaal aansluitmoment te vinden. Zo kan een heel beweeglijk kind, dat graag klimt en rent, meedoen met een gymles. Tijdens de gymles kan dan bijvoorbeeld

geoefend worden met het doelgedrag; op je beurt wachten, imitatie van leeftijdsgenootjes en het ontdekken van nieuwe (klim)toestellen. Een ander kind dat graag liedjes luistert, danst of in zichzelf neuriet, kan aansluiten bij de muziekles. Omdat de motivatie voor de muziek zo groot is, lukt het dit kind om zeker tien minuten in de kring te zitten, wat in andere situaties nog heel lastig is. Zodra we merken dat voor een kind de geluiden in een klas te overweldigend zijn, of juist de prikkels van zoveel verschillende kinderen die allemaal in een andere hoek spelen te veel is voor een kind, hebben we de mogelijkheid om kleinere inclusiemomenten op te zetten. Het kan dat er één of twee kinderen van de basisschool in de zorgklas komen spelen.

>> lees verder op pagina 38

Wil je zien hoe een zorgklas in een reguliere school er in het echt uitziet? In deze video zijn de directeur van de Samen naar School-klas van stichting KOOS en de directeur van de Montessorischool aan het woord.

Scan de QR-code voor de video of kijk op stichting-koos.nl

De begeleider ondersteunt het samenspel op vertrouwd terrein. Waarbij doelgedrag ge oefend kan worden zoals parallel spel, toekijkgedrag en beginnende imitatie. Zoals eerder beschreven is motivatie altijd het uitgangspunt. Zo hebben we voor één leerling de afspraak dat zij alle verjaardagen van de kinderen uit haar aansluitklas mag meevieren. Ondanks dat zij amper praat of speelt met andere kinderen, zit ze met veel plezier het hele feest in de kring. De liedjes die gezongen worden en het voorleesverhaal horen we dan dagen later terug in haar eigen spel.

Leren van elkaar

In de praktijk blijkt dat het contact met kinderen van de reguliere school een positieve invloed heeft op de ontwikkeling van kinderen met autisme. We zien de kinderen in de ochtend vol zelfvertrouwen arriveren bij de school, ze worden herkend en begroet door kinderen van de basisschool en op het plein is het vanzelfsprekend dat we tegelijkertijd buitenspelen. Onderzoek toont bovendien aan dat als kinderen met en zonder beperking samen naar school gaan, dit goed is voor de ontwikkeling van alle kinderen.

De Rijksuniversiteit Groningen heeft in 2015 een groot effectonderzoek gedaan naar de Samen naar School-klassen. In één van de deelstudies van het effectonderzoek is gekeken naar de houding van leerlingen en de ervaringen van leerlingen in het contact met kinderen van de Samen naar School-klas. Dit deelonderzoek laat zien dat leerlingen gemiddeld genomen een positieve houding hebben tegenover leeftijdsgenoten met een beperking. Er lijkt weinig terughoudendheid te zijn in hun houding als het gaat om het aangaan van contact met kinderen met een beperking. Leerlingen leren op verschillende vlakken van het contact en kinderen met een beperking leren op hun beurt weer van hen. Het contact tussen de kinderen zorgt ervoor dat ze met andere ogen kijken naar kinderen met een beperking, er ontstaan meer respect en vriendschappen. ●

Ariane Flesseman
SPEEL, LEER EN COMMUNICEER
 Een aanpak om kinderen met autisme door spel te leren communiceren
 Met voorwoord door Agita van Zweden van Buiten
 pica

Ariane Flesseman is auteur van het boek *Speel, leer en communiceer*. Als orthopedagoog werkt zij bij de Samen naar School-klas van stichting KOOS.
Wij mogen twee exemplaren van dit boek verloten!
 Heb je interesse? Mail dan vóór 8 juli 2022 je gegevens naar redactie@autisme.nl
 Meer info: speelleerencommuniceer.nl,
 e-mail: info@speelleerencommuniceer.nl